

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallennettu versio.

Viite

Haasio, A. 2018. Valheiden verkossa. Ilkka 11.3.2018, 10.

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

www.seamk.fi

verkkolehti.seamk.fi

Ilkka 11.3.

Ari Haasio

VALHEIDEN VERKOSSA

Internetissä on valtavasti hyvää tietoa eri aloilta. Valitettavasti se on myös huhujen, valheiden, ja propagandan tyyssija. Erilaiset valemediat pyrkivät tietoisesti vääristelemään totuutta ja levittävät kansan keskuuteen virheellistä tietoa. Kyse ei kuitenkaan ole uudesta ilmiöstä. Propagandaa on ollut aina ja on aina oleva. Meidän on vain kyettävä kriittisesti suhtautumaan tietoon, jota meille tarjotaan.

Valemediat ovat ovelia. Ne naamioivat kirjoituksensa uskottaviksi lähdeviittein ja höystävät tarinoitaan esimerkiksi viranomaisilta saadulla informaatiolla. Se tekee lukijoiden silmissä näistä ”uutisista” uskottavia. Valitettavasti kirjoitukset eivät kuitenkaan perustu puhtaasti tosiasioihin: faktoihin yhdistellään huhuja, ennakkoluuloja ja suoranaisia valheita. Kyse on disinformaatiosta eli tietoisesti annettusta virheellisestä informaatiosta, jonka tarkoitus on muovata lukijoiden mielipiteitä haluttuun suuntaan.

Erilaiset kuvamanipulaatiot ovat myös eräs valemedian käyttämä keino vääristellä totuutta ja luoda virheellisiä mielikuvia. Esimerkiksi eräässä MV-lehden kirjoituksessa ruotsalaislähiötä koskevaan kirjoitukseen oli yhdistetty kuva, jossa konekiväärein varustautuneet arabiterroristit kulkivat kyseisen lähiön ostoskeskuksessa. Kyse oli kuitenkin kuvamanipulaatiosta, jossa kaksi kuvaa oli yhdistetty toisiinsa.

Valemediat eivät ole suinkaan ainoita kyseenalaisen tai virheellisen tiedon välittäjiä. Tieteen kaapuun puetaan usein erilaisia ”tutkimustuloksia” eli artikkeleita, jotka on kirjoitettu tieteellisen tekstin tavoin. Niissä on mainittu jopa kirjoituksen pohjana käytetyt lähteet, jotka on valitettavasti valikoitu niin, että ne tukevat kirjoittajan mielipiteitä.

Me elämme ”totuudenjälkeistä aikaa”, jolle on tyypillistä se, että ihmiset tekevät päätöksiä ja uskovat mieluummin tunteiden ja mielikuvien perusteella saatuihin käsityksiin kuin perusteltuun faktatietoon. Populistiset liikkeet hyödyntävät tätä ja lietsovat näin esimerkiksi maahanmuuttajiin kohdistuvaa vihaa. On pelottavaa, kun suurvallan presidentti laukoo suustaan trumpismeiksi kutsuttuja sammakoita lähes päivittäin. Presidentti Trumpin mukaan kyse on vaihtoehtoisista faktoista, suomeksi sanottuna valheista.

Trumpin lausahdukset, joiden mukaan esimerkiksi ”ilmaston lämpenemisen käsitteen kehittivät kiinalaiset, jotta yhdysvaltalaisteollisuudella ei olisi mahdollisuutta kilpailla heidän kanssaan”, ovat esimerkkejä vaihtoehtoisista faktoista, jotka kuka tahansa alan tutkija voi todistaa vääräksi. Kyse ei ole tietämättömyydestä vaan häikäilemättömästä poliittisesta propagandasta, jolla kansaa pyritään harhauttamaan.

Jokaisen meistä tulisi suhtautua kaikkeen informaatioon kriittisesti. Sanomalehdet ja muut tiedotusvälineet pyrkivät tietoisesti välittämään mahdollisimman totuudenmukaista tietoa. Ja jos virheitä tehdään, ne oikaistaan. Verkossa on runsaasti hyvää ja luotettavaa informaatiota. Siksi meidän tulee kehittää medialukutaitoamme ja kiinnittää huomiota siihen kuka on tuottanut tiedon ja miettiä hänen asiantuntemustaan ja motiivejaan.